

До разової спеціалізованої ради PhD 7825
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
(46027, м. Тернопіль, вул. Максима Кривоноса 2)

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента,
декана фізико-математичного факультету
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Генсерук Галини Романівни

на дисертаційне дослідження **Лобацького Андрія Олександровича** на тему:
**«ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ СФЕРИ
КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАСОБАМИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ»**,
представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»
за спеціальністю 015 «Професійна освіта»

Актуальність теми дослідження. Швидкий розвиток цифрових технологій створив нові виклики для цифрового суспільства. У вищій освіті ці виклики пов'язані з використанням цифрових технологій у підготовці студентів до професійної діяльності та мінливих реалій ринку праці.

Значущість професії фахівців сфери комп'ютерних технологій для українського суспільства зумовлює інтерес науковців до методології та технології, спрямованих на вдосконалення їхньої професійної підготовки в умовах вищої школи. Особливу увагу варто приділити переосмисленню методологічного та дидактико-методичного аспектів підготовки бакалаврів сфери комп'ютерних технологій (БСКТ) як педагогів професійного навчання. Однією з перспективних інноваційних освітніх технологій, яка довела свою ефективність в умовах цифрової трансформації освіти, зокрема в ситуаціях обмежень і ризиків, зумовлених різними чинниками, що не дають змоги повною мірою використовувати всі можливості очного навчання і вимагають швидкого переходу до дистанційного формату освітньої діяльності, є змішане навчання.

Змішане навчання є елементом нової освітньої парадигми, заснованої на електронних засобах навчання.

Актуальність представленого дослідження знаходиться в контексті реалізації суспільних, науково-теоретичних і практичних потреб, конструктивного аналізу й творчого використання теоретичних положень щодо формування фахової компетентності бакалаврів сфери комп'ютерних технологій засобами змішаного навчання.

Актуалізацію дослідження підсилюють визначені дисертантом суперечності між: запитами суспільства та закладів освіти щодо рівня професійної підготовки педагогів, зокрема й у сфері комп'ютерних технологій, і недостатнім рівнем їхньої фахової компетентності з огляду на стрімку цифровізацію та інформатизацію суспільства; високим потенціалом змішаного навчання як засобу формування фахової компетентності БСКТ та недостатнім рівнем його реалізації в сучасній системі освіти в університеті; необхідністю посилення практико зорієнтованої та самоосвітньої діяльності БСКТ засобами скорочення аудиторних годин та відсутністю теоретично обгрунтованої методики використання потенціалу змішаного навчання для оптимізації аудиторної, самоосвітньої та професійної діяльності студентів. Тож вибір теми дисертаційного дослідження є цілком обгрунтованим на рівні теорії, а також обумовлений потребою формування фахової компетентності бакалаврів за напрямом підготовки 015.39 «Професійна освіта. Цифрові технології» засобами змішаного навчання.

Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертація Лобацького Андрія Олександровича має чітку структуру, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 340 сторінок причому основний зміст дослідження викладено на 233 сторінках.

Мета дослідження полягає у визначенні, теоретичному обгрунтуванні та експериментальній перевірці дієвості педагогічних умов і результативності

структурно-функціональної моделі формування фахової компетентності БКСТ засобами змішаного навчання.

Відзначимо, що достовірність результатів дослідження базується на науковій методології, вихідних теоретичних положеннях і понятійно-термінологічному апараті, багаторічному досвіді вивчення проблеми, використанні комплексу взаємопов'язаних методів дослідження, адекватних його об'єкту, предметові та завданням, педагогічному моделюванні побудови освітнього процесу з урахуванням можливостей сучасних цифрових технологій. Щодо наукової новизни дослідження, то дисертантом вперше визначено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності БКСТ засобами змішаного навчання; розроблено структурно-функціональну модель формування фахової компетентності БКСТ засобами змішаного навчання як сукупність цільового, методологічного, змістового, технологічного та результативного блоків, яка легко вбудовується у систему навчання; удосконалено зміст і структуру фахової компетентності БКСТ; розроблено циклічну схему змішаного навчання БКСТ; розглянуто педагогічний потенціал змішаного навчання як сучасної інтегрованої форми організації освітнього процесу у підготовці професійно-педагогічних кадрів; обґрунтовано можливість і доцільність застосування комплексу цифрових технологій, що забезпечують змішаний формат професійно-педагогічної підготовки БКСТ.

Цінним є те, що у дисертаційному дослідженні подальшого розвитку набули практичні аспекти підготовки майбутніх БКСТ у ЗВО, інноваційні форми і методи формування фахової компетентності з опорою на електронні освітні ресурси в професійно-педагогічній освіті.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Здобувач на достатньому науковому рівні обґрунтував вибір теми, її актуальність, визначив мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічні й теоретичні основи, аргументував використання обраних методів дослідження.

У вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, представлено методи наукового дослідження,

розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів.

Перший розділ «Обґрунтування педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування фахової компетентності бакалаврів сфери комп'ютерних технологій засобами змішаного навчання» присвячено стану вивчення досліджуваної проблематики: проаналізовано джерельну базу дослідження; узагальнено думки науковців щодо визначення поняття професійної підготовки та сучасних підходів до освіти у сфері комп'ютерних технологій; розглянуто вимоги до професійної діяльності сучасних ФСКТ, які свідчать про її спрямованість на вирішення інженерних та інших професійних завдань, а також гуманістичне осмислення соціального і інформаційно-програмного та техніко-технологічного розвитку, оцінки програмно-технічних рішень із культурних, морально-етичних, особистісних позицій, ціннісно-сенсового та професійного самовизначення, проектування та реалізації процесу професійного саморозвитку, проведено огляд освітніх концепцій, що стосуються навчання з використанням різноманітних інформаційних, цифрових та електронних освітніх ресурсів, обґрунтовано найпопулярніші моделі та здійснено класифікацію типів змішаного навчання, визначено, що в системі змішаного навчання як сукупності елементів, поєднаних динамічною взаємодією під час виконання завдань освітнього процесу, лідируючими є три основні аспекти: інституційний, педагогічний та управлінсько-технологічний, узагальнено, що освітній потенціал моделі «перевернутого класу» як різновиду змішаного навчання, дає змогу регулювати й регламентувати вияви автономності студентів та сумісності їхньої діяльності на основі педагогічно доцільного поєднання етапів самостійної онлайн-підготовки.

У другому розділі «Обґрунтування педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування фахової компетентності бакалаврів сфери комп'ютерних технологій засобами змішаного навчання» автором обґрунтовано структуру фахової компетентності БСКТ, яка охоплює єдність взаємопов'язаних компонентів, рівнів, критеріїв та показників сформованості фахової

компетентності БСКТ; виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності БСКТ засобами змішаного навчання, які дають змогу формувати ціннісне ставлення до професійно-педагогічної діяльності, збагатити зміст підготовки навчальними матеріалами, які розкривають новий професійний контекст діяльності БСКТ, забезпечити інтеграцію загальнопрофесійної педагогічної та предметної діяльності БСКТ під час педагогічних та виробничих практик та поєднати потенціал цифрової трансформації сучасного рівня розвитку професійної освіти та традиційної комплексності організації системи освіти.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка дієвості педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування фахової компетентності бакалаврів сфери комп'ютерних технологій засобами змішаного навчання» наведено результати дослідно-експериментальної перевірки та доведено педагогічну ефективність визначених педагогічних умов та розробленої структурно-функціональної моделі фахової компетентності БСКТ засобами змішаного навчання.

Підтверджуємо, що як висновки до розділів, так і загальні висновки є чіткими та логічно аргументованими, містять коректні узагальнення, їх зміст переконує у тому, що дисертант досягнув поставленої мети дослідження і виконав усі визначені завдання.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Основний зміст і результати дослідження подано в 11 наукових публікаціях автора (усі – одноосібні), з них 5 відображають основні наукові результати дисертації (у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України), 6 публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації. Загалом вимоги щодо кількості та якості публікацій виконано.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності, за якою вона подана до захисту. Структура дисертації, її зміст, висновки повністю відображають основні

положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, слід виокремити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. У першому розділі (с. 55) автор обґрунтовує, що «згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» для першого (бакалаврського) (2019) основними типами навчальної практики є навчальна (ознайомча), педагогічна, виробнича (проектно-технологічна, експлуатаційна) практики. До виробничих практик для обох рівнів освіти (бакалаврат, магістратура) належать технологічна та експлуатаційна практики, а також науково-дослідна робота». Однак, у стандарті не наведено переліку такого виду практик, тому варто обґрунтувати чому саме таку класифікацію практики запропоновано автором. Вважаємо також доцільним розкрити сутність експлуатаційної практики.

2. У роботі варто дотримуватись єдиної термінології. Наприклад, у першому розділі (с. 64) автор погоджується з позицією О. Подліняєвої, що в сучасних умовах назріла необхідність навчитися максимально продуктивно використовувати можливості інформаційних та комп'ютерних технологій в підготовці БСКТ. Однак нижче наводить цифрові і хмарні технології, які відкриваються нові можливості для реалізації різних форм роботи з БСКТ.

3. Вважаємо за доцільне у другому розділі детальніше розкрити сутність якісної та кількісної оцінки, які наведені в структурній схемі змішаного навчання БСКТ в ПОС з метою формування фахової компетентності (перша педагогічна умова).

4. На нашу думку варто більш детально описати третю педагогічну умову – формування фахового досвіду студентів шляхом «занурення» в професійно-педагогічне середовище під час педагогічної практики. Незрозумілим є в цій умові думка автора «посилення проєктивної складової діяльності студентів-практикантів». Що має на увазі автор під поняттям «проєктивна».

5. Основні публікації за темою дисертації висвітлюють поняття дуальної освіти, однак в дослідженні про такий вид освіти автором не згадується.

Проте, варто акцентувати увагу на тому, що висловлені зауваження не знижують якості й практичного значення дисертації, а мають здебільшого рекомендаційний характер і не впливають на загальний позитивний висновок оцінки проведеного дослідження.

Загальний висновок та оцінка дисертації.

Ураховуючи актуальність, новизну, значущість результатів дослідження для педагогічної науки в цілому, рецензована робота заслуговує на позитивну оцінку. Дисертація відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», а її автор Лобацький Андрій Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» зі спеціальності 015 «Професійна освіта».

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
декан фізико-математичного факультету
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Галина ГЕНСЕРУК

